

عنوان مقاله:

کارکرد سیاسی و اجتماعی هنر معماری، مطالعه موردی کارکرد سیاسی معماری مسجد در تمدن اسلامی

محل انتشار:

سومین کنفرانس بین المللی معماری، عمران، شهرسازی، محیط زیست و افق های هنر اسلامی در بیانیه گام دوم انقلاب (سال: 1402)

تعداد صفحات اصل مقاله: 9

نویسنده:

امیرحسین نوروزی - کارشناسی ارشد علوم سیاسی فارغ التحصیل از دانشگاه رازی کرمانشاه

خلاصه مقاله:

معماری نیز یکی از زیر مجموعه های هنرهای اسلامی است که مانند سایر هنرهای اسلامی خصوصیات هویتی اسلام را در خود جای داده است. مسجد قلب تپنده شهرهای اسلامی است و از جمله مهمترین بناهای معماری اسلامی به حساب می آید. از این رو بررسی کارکرد سیاسی و اجتماعی مساجد در تمدن اسلامی حائز اهمیت است. مسجد در اصل منتسب به ذات اقدس خداوند است و در بیان معماری هنرمندانه آن از ماورایی ترین دریافت های بشری بهره گرفته می شود. اگر بخواهیم ویژگی های مسجد را بر شماریم و نقاط گسست آن از معماری فضای مقدس ادیان دیگر را مورد تاکید قرار دهیم، به سه مضمون عمده میرسیم: نخست، مرکزیت یافتن فضای خالی که در قالب صحن مرکزی در میانه فضای مقدس قرار میگیرد. در مسجد برخلاف کلیسا، فضای خالی در درون دیوارها و زیر سقفی بلند، محصور نشده، بلکه به شکلی خام و عریان در قالب صحنی بزرگ نمود یافته و جایگاهی مرکزی را نیز اشغال کرده. گاه چنین می نماید که معماران اولیه مسجدها، به فضایی چندان بزرگ و فراخ برای نمودن پهناوری گیتی نیاز داشته اند که گنجانندش در درون دیوارها و برکشیدن سقفی بر آن را ناممکن تشخیص داده اند و از این رو فضای خالی برای توجه انسان به تنهایی در گیتی و در نتیجه متوجه کردن او به امر مقدس را به رسمیت شناخته اند. دومین ویژگی متمایز کننده مسجد با بناهای مقدس ادیان دیگر، مرکزیت زدایی از فضای مقدس است. منع ساختن صورت خداوند، منجر به غیاب بت و آتشدان و چلیپا و سایر نموده های مادی خداوند منجر شده است. سومین نکته متمایز کننده مسجد، آن است که در اینجا رمزپردازی پیچیده ای از فضا تجلی یافته است. هیچ مکان مقدسی نیست که به اندازه مسجد به نوشتار آراسته شده باشد. تقریباً هیچ گوشه ای از دورافتاده ترین مسجدهای آراسته کهن را نمیتوان یافت که جمله ای و شعری و آیه ای در آن نوشته نشده باشد. نمادین بودن مسجد و انتزاعی بودن فضاهایش تنها به کاربست هندسه و آرایه های زبانی منحصر نمی شود. و درنهایت به معماری و کارکردهای آن در تمدن اسلامی با استفاده از منابع کتابخانه ای و باروش مطالعه کتابخانه ای پرداخته شده است.

کلمات کلیدی:

مسجد، تمدن اسلامی، معماری، کارکردها

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1960247>

